

POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

Téma: *The Art of Contestation.*

Performative Practices in the 1960s and 1970s in Slovakia

Autor: Mgr. Andrea Euringer Bátorová, Dr.phil.

Oponent: doc. Mgr. Miroslav Ballay, PhD.

Náročnosť spracovania riešenej problematiky práce

Habilitačná práca prináša podnetnú problematiku pre spracovanie z kontextu umeleckej kultúry s prínosom pre študijný odbor vedy o umení a kultúre študijného programu kulturológia. Svojím charakterom nevšedne ozrejmuje performatívne praktiky akčného výtvarného umenia v bývalom Československu s významným zahrnutím pohybu neoficiálnej kultúry ako aj širších alternatívnych prúdov a tendencií výtvarného umenia.

Posúdenie úrovne spracovania práce

Predkladaná monografia napísaná v anglickom jazyku a vydaná v domácom vydavateľstve je na vysokej vedeckej úrovni, prinášajúca nové pohľady na jednotlivé performatívne línie akčného výtvarného umenia a kultúry. Predstavuje významný prínos do súčasného bádania konceptuálneho výtvarného umenia na Slovensku a jeho systematického vradenia do širších vývinových súvislostí svetového umenia.

Prínos a úroveň výsledkov práce

Mgr. Andrea Euringer Bátorová, Dr.phil. predstavuje veľmi podnetným a záživným spôsobom pomerne málo preskúmanú oblasť umeleckej (neoficiálnej) kultúry naprieč totalitným zriadením v bývalom Československu v kontexte 60-tych a 70-tych rokov 20. storočia. Bátorová cielene odкрýva rôznorodé prúdy, viaceré zaujímavé a podnetné iniciatívy i projekty umelcov a umelkýň, ktoré v mnohom objavne svedčili o čínorodosti výtvarno-konceptuálnych praktík, rozmanito vyjadrujúcich vzdor, odpor, či protest voči neslobode totalitnej spoločnosti. Bátorovej exkurz do tohto svojrázneho „alternatívneho“ podhubia akčnej výtvarnej scény a jej pozoruhodných intervencií do verejného priestoru s vyslovene performatívnym charakterom možno jednoznačne označiť za kulturológický. Bátorová skúma spomínanú neoficiálnu kultúru, podnetne ju rastruje, dokumentuje intenzívnym archívnym bádáním. Neraz prináša nové, objavné skutočnosti o prejavoch vzdoru/odporu umeleckého vyjadrenia

v komunikačno-semiotickom zmysle. Preto takéto skúmanie umeleckej kultúry v totalitnom režime je nielen kunsthistorické, ale predpokladá kulturologický rozmer pohľadov. Bátorová sa nepozerala na osihotené príklady výtvarných počinov výtvarníkov a výtvarníčok, ale správne ich zahŕňa do celkového kontextu tzv. neoficiálnej výtvarnej scény. Dôležité je tiež upozorniť na to, že otvára viaceré rezervy v jej skúmaní a mapovaní neoficiálnej kultúry v kontexte Slovenska. Bátorová sa ju pokúsila uchopiť cez kontext širokospektrálnych aktivít jednotlivých umelcov/umelkýň v rôznorodých priestorových parametroch, lokalizácie vo zväčša exteriérovom prostredí. Výsledkom takýchto výskumov je pozoruhodná dokumentácia najrôznejších akcií, eventov, výstav, podujatí, ceremónií, festivalov, ktoré sa v rámci skúmaného obdobia realizovali a ktoré zreteľne vykazovali konceptuálny – plenérový charakter s presahom do civilnej zóny, resp. sféry každodennosti so silnými tendenciami neraz teatralizácie verejného života *par excellence*. Bátorová v tomto zmysle podnikla obširny exkurz do širokospektrálnych aktivít, intervencií, rôznych happeningov, realizovaných akcií, festivalových podujatí výtvarného (performatívneho) charakteru, t. j. tvorenia/generovania na pomedzí hry – performancie, každodennosti, v ktorej detailne i presne identifikovala rozvíjanú performatívnu činnosť. Jej predkladaná monografia sa tak stala v mnohom podnetnou sondážou málo známych performatívnych udalostí ako jednotlivých solitérnych akcií s letným, mimoriadnym a v čomsi i zásadným významom. Z týchto ojedinelých intervencií vypukla neraz intenzívna vzdorovitá reakcia v podobe umeleckej interpolácie zdánlivo nenápadného priebehu celej akcie často veľmi prchavej úrovne hodnoty. Je viac než cenné, že sa autorsky podujala zdokumentovať nepatrný výskyt takýchto počinov na Slovensku a zachytiť ich často efemérnosť do veľkej miery neopakovateľnej trvácnosti okamihu tu a teraz. Jej výskum tkvel vyslovene na takomto zachytení rozličných, skôr nenápadných akcií umeleckých tvorcov, roztrúsených po celej republike, ktorí prevažne cez hravé, tvorivé, neškodné činnosti takpovediac rozvracali život v neslobode a kreovali tak výsostne neinštitucionalizovanú, neštátnu, neoficiálnu kultúru alternatívneho typu.

Bátorová sa významne nedotkla iba ich dokumentačných zaznamenaní v určitej systematickej prehľadnosti. Preferovala heuristickú sondáž viacrozmerých uskutočňovaní do rôznych sfér, oblastí umeleckého tvorenia. Nezaujímal ju v tomto prípade enumeratívny rad zmonitorovaných, príp. rôznych vypátraných udalostí. Pustila sa taktiež aj do ich plastického rekonštruovania jednotlivých odkrytých

performatívnych praktík. Inými slovami povedané: zaujímala ju poväčšine procesuálna stránka genézy takéhoto konkrétneho umeleckého protestu v jeho často neviditeľnom, nepatrnom rozhostení (intervenovaní) do zväčša prostredia verejnej zóny a časti vyzývajúci takto provokačne ku komunikácii, príp. interakcii zo strany prijímateľa (napr. okoloidúceho diváka v kontexte napríklad pouličnej performancie a pod.). Do popredia záujmov A. Bátorovej v jej habilitačnom výskume sa teda dostali najmä tieto komunikačno-recepčné aspekty uskutočnených výtvarno-performatívnych aktivít raritného charakteru vôbec a ich neustále interaktívne, hravé elementy v poväčšine vyjavujúcej sa podobe/modalite atď.

Bátorová začína svoj predkladaný heuristický výskum najskôr nevšednou tematikou sviatkov, osláv, festivalových podujatí v bývalom Československu ako príklad nevšedných prejavov jednotlivých proklamatívnych akcií/prezentácií neoficiálnej kultúry. V predmetnej kapitole č. 1 teda podrobnejšie dokumentuje výstižné udalosti takýchto performatívnych praktík na daných festivaloch, pretože tie sa neraz stávali neoficiálnymi ostrovmi slobody v určitom zmysle ako aj manifestáciami akčného umenia často spätého s daným *genius loci* (Alex Mlynarčík, Jana Želibská). V kapitole č. 3 sa autorka zase pozastavuje nad niektorými vybranými objektmi J. Želibskej – *Objekt I., Striptease (Ear)* z jej inštalácie s názvom: *Možnosti odkrývania*. Podáva v nich interpretačné sondy rozmelnené do vybrabýcg elementov tejto inštalácie s precíznou ambíciou odhaľovania ich sémantiky. Doménou štvrtej kapitoly sú podnetné rekonštrukcie dvoch zásadných výstav v kontexte alternatívneho umenia na Slovensku v 60-tych rokoch: *II Permanentné manifestácie a Danubius '68*. Kapitola č. 5 už plynulo prechádza do diferentnej doby 70-tych rokov 20. storočia. Jej témou je „The Art of Contestation in Unofficial Performative Practices in 1970s Slovakia“. Mapuje v nej často sporadické no nie nevýznamné aktivity, ktoré si zasluhujú pozornosť z hľadiska ich výrazných performatívnych vlastností/účinnosti. Napokon posledná kapitola s témou *Outside by Being Inside: Unofficial Artistic Strategies in the 1970s and 1980s in the Former Czechoslovakia – Notes on Representations of „Islands of Positive Deviations“*, v ktorej zhrnújúco popisuje rozličné umelecké stratégie tvorcov v bývalom Československu, konfrontujúce totalitný režim.

Posúdenie formálnej stránky práce (jazyk, štýl, kultúra)

Habilitačná práca je napísaná korektne a na vysokej vedeckej úrovni. Autorka v nej používa prehľadný, vycizelovaný štýl, vysokú akribiu, odbornosť a zároveň dobrú zrozumiteľnosť.

Explicitne vyjadrený návrh na udelenie (resp. neudelenie) vedecko-pedagogického titulu docent

Na základe dosiahnutých pedagogicko-vedeckých výsledkov, publikačnej činnosti a celkovej odbornej úrovne predkladanej habilitačnej práce navrhujem Mgr. A. Euringer Bátorovej, Dr. phil. po jej úspešnej obhajobe udeliť vedecko-pedagogický titul docent v študijnom odbore kulturológia.

doc. Mgr. Miroslav Ballay, PhD.

10. 1. 2022
V Nitre